

Česta pitanja i odgovori

1. Tko su samostalni umjetnici?

Samostalni umjetnici (u smislu Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva („Narodne novine“, broj: 43/1996 i 44/1996 – ispravak)) su umjetnici izvan radnog odnosa kojima je umjetničko stvaralaštvo i djelovanje jedino i glavno zanimanje.

2. Kako umjetnik može steći pravo na uplatu doprinosa?

Samostalni umjetnik može steći pravo na uplatu obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske ako uz bavljenje profesionalnim umjetničkim stvaralaštvom i javnim djelovanjem primarno u Republici Hrvatskoj, kao glavnim zanimanjem, udovoljava umjetničkim brojčanim kriterijima iz IV. dijela Pravilnika o načinu i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika na uplatu obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 91/2015 i 26/2021; u daljnjem tekstu: Pravilnik), financijskim kriterijima iz članka 8. Pravilnika te ako njegovo umjetničko stvaralaštvo i javno djelovanje predstavlja zamjetan doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti.

Umjetničko stvaralaštvo i javno djelovanje samostalnog umjetnika u inozemstvu, u postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa, priznaje se ako predstavlja doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti.

3. Što je zamjetan doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti?

U postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa, Stručno povjerenstvo za priznavanje prava samostalnih umjetnika (u daljnjem tekstu: Stručno povjerenstvo) usvojit će zahtjev podnositelja ako, uz udovoljavanje kriterijima Pravilnika, njegovo umjetničko stvaralaštvo i javno djelovanje po kvaliteti, originalnosti, kreativnosti i stručnom dostignuću predstavlja zamjetan doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti.

4. Kada se podnosi zahtjev za priznavanje prava na uplatu doprinosa?

Zahtjev za priznavanje prava na uplatu doprinosa podnosi se Stručnom povjerenstvu, pri Hrvatskoj zajednici samostalnih umjetnika (u daljnjem tekstu: HZSU), u vremenu od 1. do 15. ožujka tekuće godine.

5. Koju je dokumentaciju potrebno dostaviti u postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa?

U postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa, umjetnik je obvezan dostaviti:

1. zahtjev za priznavanje prava na uplatu doprinosa
2. popis sveukupnog profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja po godinama
3. potvrdu umjetničke strukovne udruge (iz članka 10. točke 3. Pravilnika, koja je imenovala članove i zamjenike članova Stručnih povjerenstava) primarnog područja umjetničkog stvaralaštva podnositelja zahtjeva o ispunjavanju umjetničkih brojčanih kriterija iz IV. dijela Pravilnika, u kojoj je po godinama navedeno i zbrojeno profesionalno umjetničko javno djelovanje posljednjih pet kalendarskih godina
4. dokumentaciju o realizaciji u primarnom području umjetničkog stvaralaštva posljednjih pet kalendarskih godina i
5. presliku osobne iskaznice.

6. Koje se razdoblje umjetničkog stvaralaštva razmatra te koliki je potreban broj godina profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja?

Stručno povjerenstvo će razmatrati umjetničko stvaralaštvo podnositelja zahtjeva za priznavanje prava na uplatu doprinosa posljednjih pet kalendarskih godina.

Podnositelj zahtjeva za priznavanje prava na uplatu doprinosa mora imati najmanje pet godina profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja.

Umjetnik koji ima završenu odgovarajuću akademiju ili fakultet, u primarnom području umjetničkog stvaralaštva, ne mora imati određeni broj godina profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja, već može, nakon završetka akademije ili fakulteta, podnijeti zahtjev za priznavanje prava na uplatu doprinosa.

Kao profesionalno umjetničko javno djelovanje u primarnom području umjetničkog stvaralaštva neće biti priznato umjetničko stvaralaštvo ostvareno u okviru nastavnog programa.

Zbog specifičnosti struke, baletni i plesni umjetnik ne mora imati određeni broj godina profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja.

7. Koji su financijski kriteriji?

Stručno povjerenstvo razmatrat će umjetničke brojčane kriterije iz IV. dijela Pravilnika ako je umjetnik ostvario:

- a) prosječni ukupni godišnji dohodak od samostalne umjetničke djelatnosti za posljednje tri godine za koje su obrađene godišnje porezne prijave, manji od prosječne godišnje bruto plaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za prethodnu godinu i

b) prosječni ukupni godišnji dohodak izvan umjetničkog stvaralaštva i djelovanja za posljednje tri godine za koje su obrađene godišnje porezne prijave, manji od prosječne godišnje bruto plaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za prethodnu godinu.

Dohodak iz radnog odnosa ne uračunava se u navedeni dohodak.

8. Tko odlučuje u postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa i postupku revizije priznatih prava?

Stručno povjerenstvo, uz naknadno odobrenje ministra nadležnog za kulturu, odlučuje u postupku priznavanja prava na uplatu doprinosa koji je pokrenut na zahtjev stranke te u postupku revizije priznatih prava koji je pokrenut po službenoj dužnosti.

9. Koji je način i postupak imenovanja članova Stručnog povjerenstva?

Članove Stručnih povjerenstava i zamjenike članova, prema područjima umjetničkog stvaralaštva iz članka 13. Pravilnika, imenuju:

1. Ministarstvo nadležno za poslove kulture:

jednog predstavnika-člana i jednog zamjenika člana

2. HZSU:

jednog predstavnika-člana i jednog zamjenika člana i

3. Umjetničke strukovne udruge:

tri predstavnika-člana i tri zamjenika člana, od kojih je najmanje jedan samostalni umjetnik što ga kao predstavnika iz reda svojih članova umjetnika imenuje umjetnička strukovna udruga iz čijeg je područja djelovanja podnositelj zahtjeva.

10. Koliko ima Stručnih povjerenstva prema područjima umjetničkog stvaralaštva?

U skladu s umjetničkim broječanim kriterijima iz IV. dijela Pravilnika, utvrđuje se da odredbe Pravilnika provode Stručna povjerenstva prema područjima umjetničkog stvaralaštva, kako slijedi:

1. Književno i književnoprjevodno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članaka 16. i 17. Pravilnika)

2. Kazališno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 18. Pravilnika)

3. Filmsko stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 19. Pravilnika)

4. Glazbeno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 20. Pravilnika)

5. Baletno-plesno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 21. Pravilnika)

6. Likovno i multimedijalno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 22. Pravilnika)

7. Primijenjeno likovno stvaralaštvo

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 23. Pravilnika)

8. Arhitektura

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 24. Pravilnika)

9. Dizajn

(uključuje umjetničke djelatnosti iz članka 25. Pravilnika).

11. Kako rade Stručna povjerenstva?

Stručna povjerenstva rade kao kolegijalna tijela na sjednicama u propisanom sastavu iz članka 10. Pravilnika.

Sjednice Stručnih povjerenstava saziva HZSU.

Članovi Stručnog povjerenstva na svakoj sjednici biraju između sebe predsjedatelja i zamjenika predsjedatelja.

Za predsjedatelja Stručnog povjerenstva bira se predstavnik umjetničke strukovne udruge.

Do izbora predsjedatelja Stručnog povjerenstva sjednici predsjedatelja predstavnik HZSU-a.

Stručno povjerenstvo odlučuje uz nazočnost pet članova.

Iznimno, Stručno povjerenstvo može odlučivati uz nazočnost četiri člana, uz naknadno pisano očitovanje odsutnog člana Stručnog povjerenstva.

Stručno povjerenstvo donosi odluku javnim glasanjem.

Odluka je donesena ako su najmanje četiri člana Stručnog povjerenstva suglasna.

12. Kada se provodi revizija priznatih prava i koje je revizijsko razdoblje?

Stručno povjerenstvo će po službenoj dužnosti provesti reviziju priznatih prava samostalnom umjetniku na uplatu doprinosa na temelju umjetničkog stvaralaštva za posljednjih pet kalendarskih godina – svakih pet godina.

13. Ima li samostalni umjetnik pravo na odgodu revizije?

Samostalni umjetnik ima pravo na odgodu revizije ako je tijekom revizijskog razdoblja bio na bolovanju, roditeljskom, roditeljskom, posvojiteljskom, skrbničkom ili udomiteljskom dopustu najmanje tri mjeseca u kontinuitetu i ako je zbroj navedenih okolnosti trajao najmanje jednu godinu.

Samostalni umjetnik ima pravo na odgodu revizije i u slučaju nastanka ili proglašenja izvanrednih okolnosti (potresa, poplave, požara, epidemije, pandemije, ekoloških incidenata i katastrofa ili drugih okolnosti) koje su onemogućile ili prouzročile otežano obavljanje samostalne umjetničke djelatnosti za razdoblje koje svojom odlukom utvrđuje ministar nadležan za kulturu.

Pravo na odgodu revizije samostalni umjetnik ostvarit će ako dokumentaciju iz koje je moguće utvrditi okolnosti na temelju kojih postoji osnova za odgodu revizije dostavi u HZSU u vremenu iz članka 28. Pravilnika (u roku od 15 dana nakon dobivene obavijesti o pokretanju postupka revizije).

Stručno povjerenstvo će u postupku revizije priznatih prava uzeti u obzir vrijeme trajanja prethodno navedenih okolnosti, tako što će odgoditi reviziju te odrediti vrijeme kada je samostalni umjetnik obavezan pristupiti reviziji.

14. Koju je dokumentaciju potrebno dostaviti u postupku revizije priznatih prava?

Pri provođenju postupka revizije priznatih prava na uplatu doprinosa samostalni umjetnik obavezan je u roku od 15 dana nakon dobivene obavijesti o pokretanju postupka revizije u HZSU dostaviti:

1. izjavu o namjeri daljnjeg ostvarivanja prava na uplatu doprinosa
2. popis profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja posljednjih pet kalendarskih godina, u kojem je po godinama navedeno i zbrojeno profesionalno umjetničko javno djelovanje prema umjetničkim brojčanim kriterijima iz IV. dijela Pravilnika

3. dokumentaciju o realizaciji u primarnom području umjetničkog stvaralaštva posljednjih pet kalendarskih godina i

4. presliku osobne iskaznice.

15. Kako će samostalni umjetnik ostvariti pravo na daljnju uplatu doprinosa?

Samostalni umjetnik ostvarit će pravo na daljnju uplatu doprinosa ako uz bavljenje profesionalnim umjetničkim stvaralaštvom i javnim djelovanjem primarno u Republici Hrvatskoj, kao glavnim zanimanjem, udovoljava umjetničkim brojčanim kriterijima iz IV. dijela Pravilnika.

Umjetničko stvaralaštvo i javno djelovanje samostalnog umjetnika u inozemstvu, u postupku revizije priznatih prava, priznaje se ako predstavlja doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti.

Umjetnički brojčani kriteriji iz IV. dijela Pravilnika, u postupku revizije priznatih prava, mogu se kombinirati tako da se međusobno kombiniraju najviše dva propisana kriterija istog područja umjetničkog stvaralaštva, uz uvjet da je svaki realiziran najmanje 50% u odnosu na propisane umjetničke brojčane kriterije.

16. Kada samostalni umjetnik ne podliježe reviziji?

Samostalni umjetnik ne podliježe reviziji priznatih prava nakon isteka određenog broja godina sveukupnog profesionalnog umjetničkog javnog djelovanja, kako slijedi:

a) baletno-plesno stvaralaštvo: plesač – nakon 18 godina

b) glazbeno stvaralaštvo: operni pjevač i svirač puhačkog instrumenta – nakon 20 godina

c) svi drugi samostalni umjetnici – nakon 25 godina.

Samostalnom umjetniku kojemu je priznato pravo na uplatu doprinosa sveukupno profesionalno umjetničko javno djelovanje utvrđuje Stručno povjerenstvo prema cjelokupnom popisu, a na temelju dokumentacije o profesionalnom umjetničkom javnom djelovanju.

17. Koji su razlozi za prestanak prava na uplatu doprinosa?

Samostalnom umjetniku prestaje pravo na uplatu doprinosa:

1. na osobni zahtjev

2. istekom roka iz članka 28. Pravilnika za dostavu potrebne dokumentacije za reviziju priznatih prava

3. nakon pravomoćnosti rješenja Stručnog povjerenstva, ako se u postupku revizije priznatih prava utvrdi da ne udovoljava umjetničkim brojčanim kriterijima iz IV. dijela Pravilnika
4. ispunjenjem uvjeta za starosnu mirovinu
5. nakon pravomoćnosti rješenja kojim mu je priznato pravo na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad
6. odlaskom na dragovoljno služenje vojnog roka
7. boravkom u inozemstvu duljem od šest mjeseci neprekidno, odnosno dobivanjem dopuštenja za trajno nastanjenje u inozemstvu
8. odlaskom na redovni studij
9. odlaskom na studijsko putovanje i/ili usavršavanje u inozemstvo dulje od 18 mjeseci
10. izborom ili imenovanjem na mandat na određenu dužnost u djelatnostima Hrvatskoga sabora, Predsjednika Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske, predstavničkog tijela županije, općine ili grada
11. početkom izdržavanja kazne zatvora
12. nakon pravomoćnosti odluke suda ili drugog nadležnog tijela ili
13. smrću.

18. Kada samostalni umjetnik ima obvezu povrata neosnovano uplaćivanih doprinosa?

Samostalni umjetnik obavezan je ministarstvu nadležnom za poslove kulture vratiti sredstva s pripadajućim zateznim kamatama uplaćena za doprinose prema Pravilniku ako su doprinosi uplaćivani nakon što su nastupile okolnosti koje utječu na prestanak prava na uplatu doprinosa, a samostalni umjetnik je znao ili je morao znati za te okolnosti, a nije o njima obavijestio HZSU u roku od 30 dana od nastanka okolnosti.

Za pokretanje postupka nadležno je ministarstvo nadležno za poslove kulture.

19. Kada samostalni umjetnik može obnoviti pravo na uplatu doprinosa?

Samostalni umjetnik može obnoviti pravo na uplatu doprinosa:

1. nakon prestanka radnog odnosa, ako je radni odnos trajao najdulje dvije godine
2. nakon povratka s dragovoljnoga služenja vojnog roka

3. nakon isteka mandata, ako je izabran ili imenovan na određenu dužnost u djelatnostima Hrvatskoga sabora, Predsjednika Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske, predstavničkog tijela županije, općine ili grada

4. nakon isteka mandata supružnika samostalnog umjetnika kao dužnosnika u inozemstvu, imenovanog u djelatnostima Hrvatskoga sabora, Predsjednika Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske, ako mu je pravo na uplatu doprinosa prestalo na osobni zahtjev ili

5. nakon povratka s izdržavanja kazne zatvora u trajanju do šest mjeseci.

Pravo na obnovu uplate doprinosa samostalni umjetnik ostvarit će ako dokumentaciju iz koje je moguće utvrditi okolnosti na temelju kojih postoji osnova za obnavljanje prava dostavi HZSU-u u rokovima propisanim posebnim propisima kojima se uređuje uspostavljanje prijave o početku obveznih osiguranja.

Izvori:

<http://hr.hzsus.hr/Sadrzaj-na-naslovnici/Zakon>

<http://hr.hzsus.hr/Struktura-WEB-a/Glavna-navigacija/Pravilnik>